

Simon Zsolt

LÉGIJÁRMŰ SZEMÉLYZETEK SZÁRAZFÖLDI TÚLÉLŐ KIKÉPZÉSE

*Ha katonai berkekben pilóták túléléséről beszélünk, a legtöbbünknek azonnal két „túlélős” klasszikus, John Moore-tól az *Ellenséges terület*,¹ vagy Ridley Scott-tól a *Sólyom végveszélyben*² című filmek jutnak eszünkbe. Mindkét mozi megtörtént eseményeket elevenít fel, és jól példázza a hadműveleti területen feladatot végrehajtó pilóták speciális felkészítésének szükségességét. Ez biztosíthatja számukra a sikeres túlélést akár extrém időjárási, vagy földrajzi körülmények között, továbbá az ellenség elől való rejtőzködést, menekülést, vagy akár a szökést és a sikeres visszatérést a saját csapatokhoz. Az ilyen jellegű felkészítés nem idegen a Magyar Honvédség helikopter-személyzetei számára sem. Az MH 86. Szolnok Helikopter Bázis hét éve szervez vízi és szárazföldi túl-élő gyakorlatokat légijármű személyzetek részére, melyek fontossága a bázis helikopteres hajózó- és műszaki állománya részére az afganisztáni szerepvállalások³ kapcsán felértékelődött; e gyakorlatok évek óta a missziós felkészítés alapját képezik. Írásomban – a fent tett túlélőgyakorlatok egyik oktatójaként – igyekszem bemutatni a légijármű vezetők szárazföldi túlélő-felkészítésének követelményeit, a hazai képzés felépítését és az eddig elért eredményeket.*

Kulcsszavak: helikopter, helikopterszemélyzet, légijármű-vezető, túlélés, túlélő gyakorlat, SERE, kiképzés

A TÚLÉLŐKIKÉPZÉSEK KÖVETELMÉNYSZINTJEI

A túlélőkiképzések jelentősége napjaink modern hadműveleteiben, a különböző békefenntartó műveletekben kiemelkedő fontosságú. Könnyen előfordulhat, hogy egyes katonák vagy kisebb csoportok, például egy kényszer-leszállást végrehajtott légi jármű személyzete és utasai elszakadnak saját csapataiktól, és hosszú utat kell megtenniük, hogy visszatérjenek az alakulatukhoz, vagy akár napokat kell a bázisuktól távol, ellenséges területen elszigetelve eltölteniük, hogy végül kimentsék őket. Fontos, hogy az elszigetelt személyek el tudjanak rejtőzni, vagy menekülni az őket kereső, üldözőellenséges erők elől, és elkerüljék a fogságba esést. A megfelelő szintű túlélőkiképzésen rész vett személyek, katonák, civilek túlélőképessége megnő, képesek együttműködni a PR⁴-feladatban részt vevő mentőegységekkel, így visszatérésük vagy kimentésük esélye is magasabb.

A túlélő-kiképzési követelmények meghatározására a NATO-n belül egy kiképzési szintrendszer alkalmaznak, az úgynevezett SERE⁵-szinteket

A SERE túlélőkiképzéseknek három szintje létezik:

- ➔ „A” szint (Level Alpha). Alap, úgynevezett bevezető túlélő tanfolyam. A legtöbb országban egyszerűen egy DVD-t kap a tanfolyamon résztvevő személy. A lemez tartal-

¹ Behind Enemy Lines

² Black Hawk Down

³ MH Légi Kiképzés-támogató Csoport (AMT – Mi-35 Air Mentor Team) és MH Légi Tanácsadó Csoport (AAT – Mi-17 Air Advisory Team)

⁴ Személyi mentés – Personnel Recovery

⁵ Túlélés, elkerülés, ellenállás, szökés – Survival, Evasion, Resistance, and Escape (SERE)

mazza a túlélés alapvető elveit, továbbá leírásokat, videókat menedéképítésről, tűzgyújtásról, valamint élelemszerzési lehetőségekről. Ez a szint csak elméleti tudásanyagot ad át a tanfolyam részt-vevőinek.

- „B” szint (Level Bravo). Ez a szint tartalmazza a túléléshez szükséges alapvető tudásanyagot, amit az „A” szint is magában foglal, viszont minden elméletben leadott témakört gyakorlati foglalkozás követ. Az alap túlélő tananyag kibővül fizikai felkészítéssel, elméleti és gyakorlati navigációs, és elsősegély nyújtási foglalkozásokkal. A képzés hossza körülbelül egy vagy két hét.

1. ábra A túlélések során az egyik legfontosabb készség a sérülések ellátása [saját kép]

Alapvetően azok számára alakították ki ezt a túlélőkiképzést, akik a saját csapatoktól távol, hadműveleti területen teljesítenek szolgálatot, és fogságba esésüknek közepes kockázata van.

Ennek érdekében a „B” szintű képzés az alapvető túlélési eljárásokon túl a menekülésre, rejtőzködésre fókuszál, valamint foglalkozik a fogságba esés elkerülésével is.

- „C” szint (Level Charlie). A „C” szint magában foglalja az előző szintek ismeretanyagát, de legfőképpen a menekülésre, a fogságba esésre és a fogolytáborokban a kihallgatási technikáknak való ellenállásra koncentrál. Ezen a szinten a képzés résztvevőinek minimum 72 órán keresztül kell elkerülniük az őket üldöző csapatokat, miközben a meghatározott kiemelési pont felé haladnak. A menekülés azonban minden esetben – a megfelelően előkészített forgatókönyv alapján – elfogással végződik. Ezt követően minimum 12 órát kell fogságban tölteni, ahol többszöri kihallgatásnak vetik alá a résztvevőket. [1]

A SERE túlélőkiképzések végrehajtását, feltételrendszerét, a kiképzések időtartamát, tematikáját, a különböző szintek részletes követelményeit alapvetően a következő NATO- dokumentumok tartalmazzák:

- AJP-3.7 ALLIED JOINT DOCTRINE FOR RECOVERY OF PERSONNEL IN A HOSTILE ENVIRONMENT
- ACO DIRECTIVE 080-101 PERSONNEL RECOVERY IN NATO OPERATIONS
- ACO MANUAL 080-071 PERSONNEL RECOVERY IN NATO OPERATIONS
- ATP-3.3.7.7 Study Draft Personnel Recovery Tactics, Techniques and Procedures

→ STANAG 7196 Study Draft THE NATO SURVIVAL, EVASION, RESISTANCE AND EXTRACTION (SERE) TRAINING STANDARD

A fenti dokumentumokban meghatározott irányelvek és képzési témakörök ajánlásai alapján alakítják ki az MH 86. Szolnok Helikopter Bázison a légijármű személyzetek részére szervezett szárazföldi túlélőkiképzés tematikáját is.

„DEEP SURVIVAL” SZÁRAZFÖLDI TÚLÉLŐGYAKORLAT

A Magyar Honvédség légijármű személyzeteinek túlélőkiképzése az évente végrehajtott „Deep Survival” elnevezésű gyakorlat keretében valósul meg. A túlélőgyakorlatot 2006 óta rendezik meg az MH 86. Szolnok Helikopter Bázis – az MH 2. vitéz Bertalan Árpád Különleges Rendeltetésű Dandár együttműködésével – a táborfalvai kiképzőbázison. [4]

2. ábra Felkészítés a kiemelési ponton várható eseményekre [saját kép]

Az első szárazföldi túlélőkiképzésre 2006-ban került sor Táborfalván. A kiképzésbe az évek során folyamatosan beépültek az afganisztáni missziók tapasztalatai, valamint a NATO-ajánlásokat követve a tematika többször átalakult, frissítésre került, és elérte jelenlegi, SERE B szintnek megfelelő tartalmát (mivel a gyakorlat foglalkozik fogságba eséssel és kihallgatási szituációkkal is, így valójában a „B” és „C” szint között helyezkedik el, tehát a SERE B+ szint lenne a helyes elnevezés). Ennek eredményeként a gyakorlat az afganisztáni AMT- és AAT- felkészítéseknek is alapvető részévé vált.

A GYAKORLAT FELÉPÍTÉSE

A túlélőképzés egy folyamatos, 12 napos felkészítés, mely két fő blokkra bontható. Az első hét az általános túlélési képességek fejlesztésére irányul, a második pedig a hadműveleti területen történő rejtőzködésre, a saját csapatokhoz történő visszatérésre helyezi a hangsúlyt.

A gyakorlat kezdetekor a résztvevők részére egy általános túlélő-felszerelés kerül kiosztásra, mely a következőket tartalmazza: 1 db „VIPER” túlélőmellény, 1 db védőszemüveg, 1 pár védőkesztyű, 1 db izofólia, 1 db magnéziumos tűzgyújtó, 2 db öngyújtó, 1 db jelzőtűkőr, 1 db „pipalámpa”, 1 db síp, 1 db túlélőkés, 1 db drót-fűrész, 2 m spárga, 1db kulacs, 1 készlet álcafesték, 1 db tájoló, 1 db proktor⁶, 1 db térkép, 3 db Chemlight, 1 db egészségügyi csomag, 3 db gyorszáras zacskó és szemeteszacskó, 1 db gumi gépkarabély és 1 db pisztoly. [4]

3. ábra A résztvevők részére kiosztott általános túlélő-felszerelés [saját kép]

AZ ELSŐ ALAPOZÓ HÉT

A SERE B gyakorlat első hetében a résztvevők megtanulják túlélő-felszerelésük használatát, megismerik a túlélés alapelveit, és elsajátítják az alapvető túlélési praktikákat, egymásra épülő elméleti és gyakorlati foglalkozások során. A tanteremben leadott elméleti tananyagot a résztvevők átbeszélnek, majd képeket és videókat tekintenek meg a rájuk váró feladatról. Ezt követően a terepen, gyakorlatban sajátítják el a szükséges ismereteket.

4. ábra Élelemről és vízről is döntően maguknak kellett gondoskodniuk [saját kép]

⁶ Navigációs vonalzó

Megtanulják például, hogyan gyűjthetnek tüzet különböző körülmények között, hogyan szerezhetnek táplálékot, vagy milyen módszerekkel gyűjthetnek vizet és tehetik azt ihatóvá. Fontos része a felkészítésnek a menedékpítés gyakorlása. A résztvevőknek képesnek kell lenniük rövid idő alatt megfelelő hevenyészett menedéket építeni természetes anyagok, vagy akár az ejtőernyő felhasználásával.

A túlélés során az egyik legfontosabb készség a sérülések ellátásának képessége. A tematika alapján a résztvevők egy teljes napot foglalkoznak elsősegélynyújtással, képzett, hadműveleti területen tapasztalatot szerzett különleges művelti „MEDIC” állomány irányítása mellett.

A sérülések ellátásán túl a másik kiemelten fontos gyakorlati foglalkozás a terepen történő navigáció. Természetes, hogy a repülőhajózó állomány a levegőből jól navigál, azonban a terepen történő tájékozódás ettől eltérő eljárásokat igényel. Ezért kell nagy hangsúlyt fektetni ennek gyakorlására. A résztvevők elsajátítják, hogyan tájékozódjanak akár iránytű és GPS nélkül, hogyan mérjenek távolságot, hogyan határozzák meg a pozíciójukat, vagy hogyan találjanak meg meghatározott pontokat.

Az első, általános képzési blokkot egy 24 órás kihelyezés zárja, ahol a résztvevőknek egy helikopteres kirakást követően közel 24 óra alatt kell a meghatározott kiemelési helyre eljutniuk, lehetőleg rejtve. A gyakorlat során a valós körülmények imitálása érdekében táplálékot egyáltalán nem, vizet is csak korlátozottan kapnak a résztvevők. A kiemelési helyre történő beérkezést követően, hogy a csoportok számot adjanak tudásukról, tüzet gyújtanak, és menedéket építenek a tanult módszerekkel [4].

5. ábra Hevenyészett menedék természetes anyagokból [saját kép]

A MÁSODIK FÁZIS

A túlélőgyakorlat második hetének tematikája készíti fel a résztvevőket az ellenséges területen történő túlélésre, rejtőzködésre és menekülésre. Ennek a blokknak a célja, hogy az állomány tagjai, mint potenciális elszigetelt személyek felkészültek legyenek a PR- műveletekben részt vevőerőkkel történő együttműködésre.

A második hét tematikája tartalmazza a PR-eljárások koncepciójának és típusainak ismertetését. A résztvevők megismerik és gyakorolják az ISOPREP,⁷ EPA⁸ kitöltését és alkalmazását.

⁷ Isolated Personnel Report – Elszigetelt személy jelentőlap

⁸ Evasion Plan of Action – Menekülési terv

Megtanulják leszűrni a túléléshez és sikeres kimentéshez szükséges információkat a hadműveleti dokumentációkból (SOP⁹ SPINS¹⁰ OPLAN¹¹ ANNEX V¹² COMPLAN¹³) [2][3].

6. ábra Kiemelt jelentősége van a fizikai felkészítésnek [saját kép]

Ebben a fázisban ismerik meg a résztvevők a túlélési szituációban alkalmazható kommunikációs eszközöket, például az afganisztáni missziókban harci kutató-mentő rádióként alkalmazott PRC-112G típusú rádiót. Elsajátítják, hogy miként lépjenek kapcsolatba az őket kutató egységekkel, hogyan meneküljenek rejtve, hogyan maradjanak észrevétlenek, hogyan rejtsek el nyomait. Gyakorlati foglalkozások során sajátítják el a harci kutató-mentő azonosítási eljárásokat is.

Annak érdekében, hogy a kiképzendő állomány minél közelebb kerüljön egy valóságos túlélési szituációra jellemző stresszes állapothoz és kimerültséghez, a 12 nap során folyamatos fizikai terhelésnek vetik alá őket. Ez azt jelenti, hogy a „túlélők” az elméleti és gyakorlati foglalkozások között, naponta két alkalommal minimum egy-egy órás aerob és anaerob fizikai tréningen vesznek részt.

A SERE B túlélő-felkészítés záró gyakorlattal fejeződik be. A 12 napos folyamatos nappali és néha éjszakai elméleti és gyakorlati foglalkozások, valamint a megterhelő fizikai igénybevétel miatt a katonáknak a szellemi és fizikai kimerültséggel megküzdve – mint egy ellenséges területen kényszerleszállást végrehajtott állománynak – másnap reggelre élelem nélkül és korlátozott mennyiségű vízzel, észrevétlenül kell eljutniuk a közel 35 kilométer távolságban lévő kiemelési zónába. A záró mozzanatot az MH 2. vitéz Bertalan Árpád Különleges Rendeltetésű Dandár mintegy 70 katonája biztosítja, akiknek a feladata a menekülőállomány felderítése, üldözése és elfogása.

Mivel a SERE B szintű túlélőképzésen alkalmazható rövid idejű fogság, így a felderített menekülőcsoportokat elfogják. Elfogás után az oktatói állománnyal megbeszélik, elemzik, hogy mi vezetett a felderítéshez, majd néhány kilométeres hátrahelyezést követően folytatják a menekülést a kiemelési ponthoz.

⁹ Standard Operating Procedure – Hatályos műveleti eljárás

¹⁰ Special Instructions – Speciális utasítások

¹¹ Operational Plan – Hadműveleti terv

¹² Az OPLAN PR fejezete

¹³ Communications Plan – Kommunikációs terv

A kiemelési ponton a menekülő csoportok felkészülnek az előre megadott forgatókönyv szerinti azonosítási eljárásra és a helikopteres kiemelésre. Gyakorlás céljából a résztvevők a kutató mentőszeméllyel a PRC-112G rádión keresztül kommunikálnak. A kiemelés végrehajtásával a gyakorlat befejeződik. A túlélőgyakorlatot sikeresen végrehajtó résztvevők oklevelet kapnak a SERE B szintű túlélőkiképzés elvégzésének igazolására [1][2][4]

FRISSÍTŐ/HALADÓ KÉPZÉS

Annak érdekében, hogy azok a helikoptervezetők, akik több mint két éve estek át a 12 napos szárazföldi túlélőgyakorlaton, ne felejtsek el az ott tanultakat, 2011-ben – a hagyományos szárazföldi túlélőképzéssel párhuzamosan – egy frissítő kurzus indult. A tematika összeállítása során azonban arra a következtetésre jutott az oktatói csoport, hogy célszerű a képzést a SERE C szinthez közelíteni. Így megnövelték az elszakadás, a menekülés időtartamát, és a résztvevők egyénileg hajtják végre a visszatérést a kiemelési pontra.

Ennek eredményeként született meg a 9 napos frissítő, túlélőkurzus (haladó elemekkel), a „Deep Survival” gyakorlat ágaként.

A gyakorlati ág tematikája feleleveníti a korábban tanult túlélési eljárásokat, felfrissíti a korábbi túlélő képzésen oktatott túlélési praktikákat. Ismétli a hadműveleti területen alkalmazható PR-eljárásokat, és újra gyakorlatban foglalkozik az EPA és ISOPREP kitöltésével, felhasználásával. A fizikai terhelés továbbra is meghatározó része a képzésnek.

A lényegi különbséget az újonnan beépített foglalkozások jelentik:

- ➔ Gyakorlati egészségügyi foglalkozás. A gyakorlati foglalkozás során több harchelyzetet, szituációt imitál az oktató, és e közben kell a sérülteket ellátni. Az egészségügyi foglalkozás egy teljes napot vesz igénybe.
- ➔ Harcászati foglalkozás, gépkarabély lövészet. A résztvevők éleslövészet keretében, párban gyakorolják az ellenségtől való elszakadást, biztosítást, előre haladást.
- ➔ 48 órás kihelyezés. A résztvevőket egyesével helyezik ki, és 48 óra alatt kell eljutniuk a kiemelési pontra, korlátozott élelem- és vízmennyiség biztosítása mellett. A 48 órából a második 24 órában az „ellenséges” erők folyamatos üldözést hajtanak végre.

A frissítőkurzus befejezése ismét helikopteres kiemeléssel zárul, ahol egy meghatározott forgatókönyv alapján veszik fel a kapcsolatot a „túlélők” a mentőegységgel, és hajtják végre az azonosítási eljárást. A frissítőkurzus elvégzését ismét egy hivatalos oklevél igazolja [4].

TOVÁBBI LEHETŐSÉGEK

2006 óta több mint 250 fő (repülőhajózó és repülő-műszaki állomány) vett részt a túlélőképzéseinken. A hadműveleti területen szolgálatot teljesítő kollégák PR-tapasztalatait folyamatosan beépítjük a képzések tematikáiba, így azok naprakészen tarthatók.

A képzések sikerét igazolja, hogy a hadműveleti területen feladatokat végrehajtó helikopterszemélyzetek PR-felkészültsége a visszajelzések alapján megfelel az elvárásoknak, valamint külföldről már több nemzet érdeklődött a magyarországi túlélőképzés iránt.

Az oktatói állomány célja a közeljövőben az, hogy a csapat SERE C szintű képzést tudjon önállóan végrehajtani Magyarországon. Az ehhez szükséges feltételrendszer összeállítása nem kis feladat, de ennek megvalósulása esetén a repülőhajózó állomány túlélő- és PR-felkészítése nemzetközi szinten is a legmagasabb szintet érheti el.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] [1] ACO DIRECTIVE 080-101 PERSONNEL RECOVERY IN NATO OPERATIONS, SUPREME HEADQUARTERS ALLIED POWERS EUROPE (2015.04.13.)
- [2] [2] ACO MANUAL 080-071 PERSONNEL RECOVERY IN NATO OPERATIONS, SUPREME HEADQUARTERS ALLIED POWERS EUROPE (2016.02.09.)
- [3] [3] AJP-3.7 - ALLIED JOINT DOCTRINE FOR RECOVERY OF PERSONNEL IN A HOSTILE ENVIRONMENT, Edition A Version 1, NATO STANDARDIZATION OFFICE (NSO) (2016.02.23.)
- [4] [4] 338-4/2013 – MH 86. Szolnok Helikopter Bázis – Levezetési terv a Magyar Honvédségnél rendszeresített légijárművek fedélzetén szolgálatot teljesítő- valamint a légijármű üzemeltető állomány túlélési ismereteinek elsajátítása és fokozása érdekében végrehajtásra kerülő gyakorlatra, illetve a JAS-39 Gripen vízi mentőeszköz ismereti és vízi túlélő tanfolyamra – 2014. 01. 10.

AIRCREW LAND SURVIVAL TRAINING

If we talk about military survival, most of us immediately think of two "surviving" classics, from John Moore the Behind Enemy Lines, or from Ridley Scott the Black Hawk Down. Both cinemas are based on true stories and are a good example of the need for special training for pilots in the field of operations. This can provide them successful survival skills in extreme weather or geographic conditions, as well as hiding, fleeing or escaping from the enemy, and returning to their own troops. Such training is not strange to the helicopter pilots of the Hungarian Defense Forces. The MH 86. Szolnok Helicopter Base has been organizing water and land survival exercises for seven years for aircraft personnel. The importance of the training has been revalued in the missions in Afghanistan; these exercises have been the basis of missionary training for years. In my writing - as an instructor of the survival exercises - I'm trying to present the requirements of the land survival trainings for aircrew members, the structure of domestic training and the results achieved so far.

Keywords: *helicopter, helicopter crew, aircrew, survival training, SERE training, survival exercise*

Simon Zsolt alezredes
Repülő felkészítési főnök
MH. 86 Szolnok Helikopter Bázis
zsolti@yahoo.com
orcid.org/0000-0002-3101-7257

LtCol. Zsolt Simon
Chief of flight training department
HDF 86th Helicopter Base
zsolti@yahoo.com
orcid.org/0000-0002-3101-7257

http://www.repulestudomany.hu/folyoirat/2017_2/2017-2-24-0393_Simon_Zsolt.pdf